

Jacek Możejko

Praktyka komunii świętej pod obiema postaciami

Liturgia Sacra. Liturgia - Musica - Ars 20/2(44), 375-390

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. JACEK MOŻEJKO
Olsztyn

PRAKTYKA KOMUNII ŚWIĘTEJ POD OBIEMA POSTACIAMI

W nauce o Eucharystii, głównie w interpretacji wypowiedzi Chrystusa zapowiadających i ustanawiających Sakrament Ołtarza, szczególny nacisk kładzie się na rzeczywistą obecność Jego w Mszy św. Było to zrozumiałe zwłaszcza w czasach, kiedy negowano charakter ofiarniczy Eucharystii oraz kwestionowano obecność Ciała i Krwi Pańskiej pod postaciami chleba i wina. Tak ukształtowane poglądy sprawiły, że odsunięto się w nich od Biblii. Nie akcentowano w sposób doniosły historiozbowczych gestów i słów Jezusa. Natomiast pobieżna analiza słów zapowiedzi i ustanowienia Eucharystii wyłania ich głęboki związek z niektórymi wydarzeniami Starego Testamentu¹.

1. Podstawy biblijne Komunii św. pod obiema postaciami

Dzieje Izraela, narodu wybranego, są bogate w szereg treści, za pomocą których Bóg kieruje losami ludzkości i na tej historii kreśli linie ludzkiego życia. Do wydarzeń w Starym Testamencie, gdzie ingerencja Boga nie ulega wątpliwości, należy zaliczyć wędrówkę Izraelitów z ziemi egipskiej do ziemi obiecanej². Wtedy to właśnie Jahwe postanawia zawrzeć z nimi przymierze. Przez Boga zostali oni wybrani jako lud mający Go czcić, bowiem to właśnie z nich miał wyjść ów „Sługa Boży”, który odmieni świat³.

Bóg, litując się nad cierpiącymi głód Izraelitami, zsyła im pokarm w postaci manny. Księga Wyjścia potwierdza w swym opisie ten fakt: Pan powiedział wówczas do Mojżesza:

Oto zesłę wam chleb z nieba, jak deszcz. I będzie wychodził lud, i każdego dnia będzie zbierał według potrzeby dziennej. Chcę ich także doświadczyć, czy pójdą za moimi rozkazami czy też nie (Wj 16,4).

¹ S. CZERWIK, J. KUDASIEWICZ, E. SZTAFROWSKI, *Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego*, (red. J. KUDASIEWICZ), Warszawa 1981, s. 193.

² S. GRZYBEK, *Typologia Eucharystii w Starym Testamencie*, w: TENŻE (red.), *Eucharystia źródłem życia*, Kraków 1987, s. 7.

³ R. RAK, *Eucharystia w życiu chrześcijańskim*, Katowice 1984, s. 102.

Nazwa „manna” pochodzi stąd, że zadawano pytanie: „Co to jest?” (hebr. *man hu*), ponieważ ludzie nie wiedzieli, co ma znaczyć to zjawisko. Bóg przez te wydarzenia pragnie wystawić swój naród na próbę, ale jednocześnie zapewnić go o swojej opiece. Manna jest środkiem udostępniającym wykazanie się posłuszeństwem ludzi wobec Boga⁴.

„Chleb z nieba” – manna, ukazana jest „jako dar Boga, cudowny pokarm”, który ma służyć do zaspokojenia potrzeb egzystencjalnych; również w odniesieniu do Boga wobec obietnic danych Izraelitom. Teologiczna interpretacja widnieje także w Ps 78. Manna przedstawiona jest tam jako „chleb Mocnych” (*abbirim*), posiłek aniołów. Dar z nieba to niewątpliwie słowo samego Boga, który jest Panem wszystkich ludzi⁵. Była ona ofiarowana Izraelitom jako bezinteresowność ze strony Boga, która ma zapewnić życie całkowicie inne od ziemskiej egzystencji⁶.

Pamiętką wybawienia Izraelitów z niewoli egipskiej jest ustanowienie Paschy, którą obchodzono zawsze po pierwszej wiosennej pełni księżyca, na dowód Przyrzeczenia Boga z ludźmi⁷. Nieuczczenie tego wydarzenia mogło być przykre w konsekwencjach dla Izraelitów. Tylko obrzezani powinni brać udział w obchodach Paschy⁸.

Samo słowo „Pascha” przez niektórych egzegetów wyprowadzane jest z *pasah*, co oznacza „przechodzić obok celem oszczędzenia”. Bóg nakazuje wszystkim ludziom złożyć ofiarę z baranka, koniecznie z samca, bez skazy i spożyć go wieczorem, krwią natomiast należy zaznaczyć odrzwia i progi mieszkań w celu uniknięcia zagłady. Mięso trzeba spożyć z chlebem niekwaszonym (*massot*)⁹. Bardzo przestrzegano tego zwyczaju, aby chleb, który jest na uczcie, nie miał nawet odrobiny kwasu. Wypiekano go przede wszystkim z mąki pszennej, ale niekiedy zezwalano na wypiek macy z mąki jęczmiennej¹⁰. Uczta rozpoczynała się obmyciem rąk. Następnie przewodniczący obrzędowi dolewał trochę wody do kielicha z winem i modlił się nad nim. Po błogosławieństwie wnoszono upieczonego na ogniu baranka i inne potrawy związane z wyjściem z Egiptu. Najmłodszy uczestnik wieczerzy zadawał pytanie ojcu, dlaczego ta noc jest inna od pozostałych. Wtedy to wygłaszano hagadę paschalną i tłumaczono sens tego święta¹¹. Tłumaczono, że Pascha oznaczała przejście, „tak jak Bóg przeszedł obok naszych ojców w Egipcie”, natomiast spo-

⁴ M.F. LACAN, *Manna*, w: X. LEON-DUFOUR (red.), *Słownik teologii biblijnej*, tł. K. Romaniuk, Poznań 1990, s. 448.

⁵ Z. PAWŁOWICZ, *Człowiek a Eucharystia*, Gdańsk 1993, s. 128.

⁶ B. PONIZY, *Manna biblijną zapowiedzią Eucharystii*, RBL 2 (1996), s. 75–77.

⁷ G. WITASZEK, *Symbolika Eucharystii w Starym Testamencie*, w: J.J. KOPEĆ (red.), *Eucharystia, Misterium, Ofiara, Kult*, Lublin 1997, s. 25.

⁸ P.E. BONNARD, *Pascha*, w: LEON-DUFOUR (red.), *Słownik*, s. 648.

⁹ KUDASIEWICZ (red.), *Sakramenty wtajemniczenia*, s. 194–195.

¹⁰ J. DROZD, *Ostatnia Wieczerza nową paschą*, Katowice 1977, s. 36–37.

¹¹ B. MOKRZYCKI, *Droga chrześcijańskiego wtajemniczenia*, Warszawa 1983, s. 385–387.

żywanie chleba niekwaszonego upamiętnia fakt, że Izraelici zostali tak szybko wybrani, iż chleb nie zdążył się zakwasić¹² (por. Wj 12, 1-20). Przy śpiewie tzw. *hallel* przewodniczący napełniał winem kolejny kielich paschalny. Teraz dopiero zaczynała się właściwa uczta¹³. Rozpoczynano ją od błogosławieństwa, łamania i spożycia chleba. Nauczyciel brał do rąk niekwaszony chleb i odmawiał modlitwę. Chleb podawano wszystkim, którzy znajdowali się na spotkaniu. Następnie konsumowano baranka i wszystkie inne przygotowane potrawy. Po tak spożytej wieczerzy ojciec podnosił kielich z winem i modlił się, odmawiając modlitwę błogosławienia i dziękczynienia (hebr. *beraka*). Był to już trzeci kielich i najbardziej uroczysty. Izraelici w ten sposób wychwalając Boga, dziękowali Mu za opiekę i prosili o dalsze zmiłowanie nad nimi¹⁴.

Jezus Chrystus uobecnił ofiarę Nowego Przymierza pod postaciami chleba i wina właśnie podczas takiej uczty. Użyte zaś potrawy stały się podczas Ostatniej Wieczerzy Jego Ciałem i Krwią¹⁵.

Przekaz biblijny ustanowienia Eucharystii ma swój punkt kulminacyjny w Nowym Testamencie. Według synoptyków Ostatnia Wieczerza jest ucztą paschalną. Tu Przewodniczącym i Gospodarzem jest sam Jezus Chrystus. Swoim zachowaniem wskazuje On na wszystkie zasadnicze części, które znajdują się w żydowskim świącie. Podkreślane jest to bardzo podczas łamania chleba przed posiłkiem i „kielichem błogosławieństwa” po posiłku¹⁶. Całe to wydarzenie miało miejsce w Wielki Czwartek. Wynika z tego wniosek, że podstawową formą Eucharystii jest posiłek¹⁷. W rozmowie z apostołami Jezus powiedział: „Gorąco pragnąłem spożyć tę Paschę z wami, zanim będę cierpiał” (Łk 22, 15). To ona ma być głównym upamiętnieniem oswobodzenia ludu z niewoli.

Nowy Testament przedstawia najważniejsze słowa Jezusa, kiedy celebrował wieczerzę paschalną w gronie swych uczniów. Powiedział wtedy do nich: „To jest Ciało moje za was wydane. Czyńcie to na moją pamiątkę! (...) Kielich ten jest Nowym Przymierzem we Krwi mojej. Czyńcie to, ile razy pic będziecie, na moją pamiątkę!” (1 Kor 11, 24-25). Słowo „pamiątka” jest kluczowe do zgłębienia Eucharystii. Nie jest tylko wspomnieniem, ale gestem pokazującym wydarzenie z dziejów zbawienia w Kościele. W ten sposób określa całą istotę żydowskiej uroczystości pas-

¹² S. HALAS, *Od manny do Eucharystii*, Kraków 2005, s. 33.

¹³ MOKRZYCKI, *Droga*, s. 385–387.

¹⁴ J. MIAZEK, *Msza święta pierwszych chrześcijan*, w: M. STAROWIEYSKI (red.), *Eucharystia pierwszych chrześcijan*, Kraków 1985, s. 31–32.

¹⁵ B. MOKRZYCKI, *Gody Baranka*, Warszawa 1986, s. 225–226.

¹⁶ R. ROGOWSKI, *Eucharystia – Misterium Paschalne*, w: J. KRUCINA (red.), *Eucharystia*, Wrocław 1987, s. 70–71.

¹⁷ J. RATZINGER, *Ostatnia wieczerza a Eucharystia Kościoła*, (Kolekcja Communio), t. I: *Eucharystia*, Poznań – Warszawa 1986, s. 163.

chalnej¹⁸. Sakrament Eucharystii jest więc pamiątką śmierci Jezusa, w której uobecnia się zbawienie dokonane przez Niego, tak jak żydowska Pascha przypomina oswobodzenie z niewoli egipskiej. Chrystus, podobnie jak zabity baranek paschalny, przez swoją Krew ma ratować od zagłady¹⁹.

Ofiarniczym wymiarem Eucharystii jest Krew Jezusa. Była ona najważniejszym elementem wszystkich ofiar poświęcanych Bogu ze zwierząt. Krew Jezusa wskazuje na ofiarę, która dokonuje prześlągnięcia Boga za nasze grzechy. On jest tym, który ofiaruje swoje zbawcze dzieło wszystkim ludziom bez wyjątku. Pismo Święte nie mówi wiele o dokonaniu odkupienia przez krzyż, podkreśla natomiast miłość Syna Bożego, jaka ukazała się w chwili przelania Jego Krwi na krzyżu. Śmierć Jezusa porównywana jest w Nowym Testamencie do składanych ofiar żydowskich, przede wszystkim paschalnych²⁰.

Paschalny posiłek był zapowiedzią ustanowienia Eucharystii przez Jezusa Chrystusa. Msza św. ma być przedłużeniem Jego ofiary, która sprawia, że Kościół, który ją sprawuje, odradza się do nowego życia i ciągle żywi się Ciałem i Krwią. Kontynuowanie Jego Paschy w Eucharystii jest nieprzerwanym obdarowywaniem łaską odkupienia. Dla wiernych zaś jest to źródło mocy, nowego życia, wiecznej radości²¹.

Jezus również przez swoją dobrowolną wolę podkreśla wymiar eschatologiczny uczyty. Określił zadania swoim uczniom, co mają robić po Jego odejściu. Nakazuje im: „(...) to czyńcie na moją pamiątkę” (Łk 22, 19). Słowa te są jakby ostatnią wolą Jezusa dla Kościoła. Obowiązek utrwalania Eucharystii w przyszłych dziejach Chrystus powierzył uczniom²². Spełniając prośbę Jezusa, wypowiedzianą podczas Ostatniej Wieczerzy, pierwsi chrześcijanie spotykali się na uroczyste kontynuowanie tego, co doświadczały apostołowie przebywający z Jezusem w Wieczerniku. Te spotkania w Nowym Testamencie są nazwane jako łamanie chleba i uczta Pańska²³.

2. Komunia św. pod obiema postaciami w odnowionej liturgii

2.1. Podstawy teologiczne

W Mszy św. przyjmowana jest Komunia św., która stanowi cel ofiary i stanowi ucztę, jaką była Ostatnia Wieczerza. Bóg jako ten, który symbolizuje życie, jest

¹⁸ M. THURIAN, *O Eucharystii i modlitwie*, Kraków 1987, s. 20.

¹⁹ HALAS, *Od manny*, s. 35.

²⁰ *Tamże*, s. 36–40.

²¹ J.J. KOPEĆ, *Eucharystia w starożytności chrześcijańskiej*, w: W. NOWAK (red.), *Misterium Eucharystii. Teologia – liturgia – ekumenizm. Encyklika Jana Pawła II „Ecclesia de Eucharistia”*, Olsztyn 2004, s. 35.

²² A. NOWICKI, *Ostatnia Wieczerza a założenie Kościoła*, w: KRUCINA (red.), *Eucharystia*, s. 284–286.

²³ K. ROMANIUK, *Eucharystia w przekazach biblijnych*, AK 101 (1983), z. 2, s. 176.

ukazywany pod postacią chleba, dzięki któremu podtrzymywana jest nasza egzystencja. Przez przyjęcie daru od człowieka Bóg zaprasza go do swojego stołu. Ofiara przez to staje się ogniwem łączącym z Bogiem. Poprzez Komunię św., uczestnicząc w Mszy św. ofiaruje się bezgranicznie Ojcu. Żyje wspólnie z Chrystusem i dzieli z Nim swój los²⁴. Boży Syn świadczył o tym całym swoim życiem, pieczętując to swoją śmiercią na krzyżu. On pierwszy ofiarował się bezgranicznej miłości Bogu i służbie człowiekowi, co było widoczne w Jego słowach, gestach i czynach. Chleb i wino, będące znakami ofiary, otaczają wszystkich ludzi bezgraniczną miłością²⁵. Uczestniczenie w Mszy św. nie może być modlitwą prywatną, ale nieustannym czuwaniem z Jezusem umęczonym, ukrzyżowanym i zmartwychwstałym. Na mocy chrztu każdy z wiernych tworzy Mszę św. poprzez ofiarę ze swojego życia. Natomiast sakrament święceń upoważnia prezbitera do działania *in persona Christi*²⁶. Dlatego też Eucharystia jawi się jako ofiara społeczna i kościelna. Przez Chrystusa, w Chrystusie i z Chrystusem jest ofiarą Kościoła. Widoczne jest to przede wszystkim w liturgii Mszy św., która będąca całością, jest sprawowana przez cały Kościół, a nie tylko przez prezbitera²⁷.

Nowa Pascha, jaką jest śmierć Jezusa, nie tylko ma znaczenie zbawcze dla poszczególnych jednostek, ale dla wszystkich ludzi. Ofiara ma na celu przemienić życie człowieka. Pascha w Izraelu broniła od śmierci z rąk faraona, natomiast Ciało i Krew Chrystusa ochrania wszystkich ludzi od śmierci wiecznej i jednoczy z Bogiem²⁸.

Komunia św., będąca wspólnym darem dla całego Kościoła, stanowi jeden pokarm, który wszyscy spożywają. Dzięki niemu zgromadzenie eucharystyczne stanowi jedno, co wiąże się z przynależnością do Kościoła. Łamanie chleba jako obraz wspólnoty jest starym obrzędem. Ojciec, jako głowa rodziny, łamał chleb na kawałki i podawał zgromadzonym. Tak samo i Chrystus — biorąc chleb w ręce, połamał go, tak jak robiły to izraelskie rodziny podczas uczy paschalnej²⁹. Przez ten gest nie chce zaspokoić swojego głodu, lecz chce się podzielić chlebem z uczestnikami. Jezus obdarzając apostołów własnym Ciałem i Krwią, pozwala im czerpać ze zbawczej mocy Jego śmierci. Ma ona określony cel: „dla wielu”. Obejmuje więc nią nie tylko pogan, ale cały świat zanurzony w grzechu³⁰.

²⁴ W. SCHENK, *Komunia pod dwiema postaciami*, w: F. BLACHNICKI I IN. (red.), *Wprowadzenie do liturgii*, Poznań 1967, s. 112–121.

²⁵ J. GRZEŚKOWIAK, *Oto wielka tajemnica wiary*, Poznań 1987, s. 169–173.

²⁶ J.I. ADAMSKA, *W zadziwieniu Eucharystią*, Borne Sulimowice 2004, s. 43.

²⁷ R. ZIELASKO, *Msza Święta i uczestnictwo w niej według teologii współczesnej*, w: BLACHNICKI I IN. (red.), *Wprowadzenie*, s. 241.

²⁸ H. WITCZYK, *Śmierć i Zmartwychwstanie Jezusa jako Ofiara nowej Paschy*, LS 8 (2002), nr 2, s. 219–220.

²⁹ SCHENK, *Komunia*, s. 112–121.

³⁰ ROMANIUK, *Eucharystia*, s. 172–173.

Z woli samego Chrystusa Msza św. jest również pamiątką, gdzie postacie chleba i wina wskazują na pokarm i ucztę. Składanie ofiary podczas Eucharystii ma na celu wyproszenie dla nas łask i odpuszczenie naszych grzechów³¹.

W Ewangelii według św. Jana Eucharystia jawi się jako dar. Przyjmowanie Chrystusa do swojego serca ponosi za sobą skutki: „Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskreszę w dniu ostatecznym” (J 6,54). Stanowi więc ona przedsięwzięcie nieśmiertelności. Teologia wskazuje także na wymiar eschatologiczny. Msza św. jest zadatkiem przyjścia Chrystusa. Do paruzji często nawiązują modlitwy po Komunii św.³²

Jak pokarm jest konieczny do życia, tak i Komunia św. podtrzymuje duszę przy życiu. Sam Chrystus to potwierdza: „Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam: jeżeli nie będziecie jedli ciała Syna Człowieczego ani pili Krwi Jego, nie będziecie mieli życia w sobie” (J 6,53). Chrystus, będący pod postaciami chleba i wina, sprawia, że Eucharystia jest nieustannym sakramentem, dającym siłę jeszcze przed jej spożyciem.

2.2. Podstawy prawa liturgicznego

Komunia św. powinna być przyjmowana podczas sprawowanej Mszy św. Takie rozporządzenie znajduje się w KPK, kan. 918. Poprzez przyjmowanie Najświętszych Postaci w odpowiednim momencie, czyli zaraz po przyjęciu Komunii przez prezbitera, wierni pełniej uczestniczą w Eucharystii. Mogą jednak, mając słuszną rację, prosić o udzielenie Komunii św. poza Mszą św. Sposób takiego komunikowania był często stosowany przed Soborem Watykańskim II. Przez słuszną przyczynę należy rozumieć osoby chore i starsze, nawet wtedy, gdyby nie chorowały ciężko i nie groziłoby im niebezpieczeństwo śmierci. Wierny taką Komunię może otrzymać niezależnie od dnia i o każdej porze³³. Szafarz musi natomiast zachować właściwy obrzęd liturgiczny³⁴. Sprawowanie Mszy św. należy do ważnie wyświęconego prezbitera, który odznacza się właściwą intencją i zachowuje formę sakramentalną. Wszystko to ma wpływ na godziwość czynności sakramentalnej³⁵.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r. w kan. 857 stwierdził, że Komunię św. można przyjmować tylko raz w ciągu dnia. Dalej natomiast mówi o dwóch sytuacjach, w których można odstąpić od tej normy. Chodziło o niebezpieczeństwo śmierci i przyjęcie Wiatyku oraz gdy groziłoby niebezpieczeństwo zbezczeszczenia Komunii. Zmiany dotyczące zezwolenia na udzielenie tego samego dnia Komunii w innych przypadkach dokonał Sobór Watykański II. Również prezbiterzy otrzy-

³¹ ZIELASKO, *Msza Święta*, s. 242.

³² KUDASIEWICZ (red.), *Sakramenty wtajemniczenia*, s. 220–231.

³³ E. SZCZOT, *Prawo wiernego do Eucharystii według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, Lublin 2000, s. 103–105.

³⁴ KPK, kan. 918.

³⁵ L. ADAMOWICZ, *Sakrament Eucharystii w prawie kodeksowym Kościoła katolickiego*, w: M. RUSSECKI, M. CISŁO (red.), *Jezus eucharystyczny*, Lublin 1997, s. 309–310.

mali pozwolenie na drugą Komunię św. pod obiema postaciami, podczas Mszy św. konwentualnej, chociażby jeszcze tego samego dnia sprawowałiby samodzielnie Eucharystię³⁶. Szerszy wachlarz okoliczności podaje Instrukcja *Immensae caritatis* z 29 stycznia 1973 r., w której ustalono, że dwukrotnie można przyjmować Komunię: w Mszach św., gdzie równocześnie jest ona połączona z udzielaniem sakramentów: chrztu, bierzmowania, namaszczenia chorych, święceń kapłańskich, małżeństwa oraz podczas Pierwszej Komunii św.; w Mszy św., podczas której dokonuje się poświęcenia kościoła lub ołtarza, profesji zakonnej, udzielenia misji kanonicznej; w Mszach za zmarłych, dotyczącej pogrzebu, w chwili otrzymania wiadomości o śmierci, w związku z ostatecznym pochówkiem zmarłego, a także w pierwszą rocznicę śmierci; podczas głównej Mszy św. w katedrze lub w parafii w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej; w dniu wizytacji pasterskiej, podczas sprawowanej Mszy przez wyższego przełożonego zakonnego ze względu na wizytację kanoniczną; w czasie specjalnych zgromadzeń lub odbywania kapituły; kiedy odbywa się kongres poświęcony Eucharystii lub Maryi; ze względu na zjazd, pielgrzymkę lub misję; kiedy chory przystępuje do Wiatyku, mogą również przyjąć Komunię przebywający domownicy; w poszczególnych wypadkach, w których ordynariusz miejsca na to zezwala, kierując się szczególnymi okolicznościami³⁷.

W KPK z 1983 r. nie znajduje się żadna wzmianka o udzieleniu nupturientom Komunii św. pod obiema postaciami, lecz prawodawca odsyła do norm prawa liturgicznego. Instrukcja *Eucharisticum mysterium* zezwala, aby nowożeńcy podczas Eucharystii otrzymali Najświętsze Ciało i Krew. Uzależnione to zostało od uznania miejscowego ordynariusza, a także od przeprowadzenia odpowiedniego pouczenia na temat Eucharystii pod obiema postaciami. Inaczej sytuacja przedstawia się przy zawieraniu małżeństwa mieszanego. KPK milczy na temat Komunii św., gdy jedno z nupturientów jest nie ochrzczone. W kan. 842 można znaleźć informację, że ten, kto nie był ochrzczone, nie może ważnie być dopuszczony do innych sakramentów. Z tego można wnioskować, że nie ochrzczone, pomimo że zawiera małżeństwo ze stroną katolicką, nie może otrzymać Eucharystii. Natomiast strona katolicka zawsze o Komunię św. może prosić. Delikatność sprawy wymusza na duszpasterzu wykazanie się dużą roztropnością. Wiernym Kościoła wschodniego nie będącego w pełnej wspólnocie z Kościołem katolickim, wolno udzielić Komunii św. pod warunkiem, że sami o to poproszą i jeśli są odpowiednio przygotowani. Natomiast w związku z zawieraniem małżeństwa z akatolikiem nie należącym do Kościoła wschodniego, ustawodawca stwierdza, że szafarze katolicy mogą udzielić Komunii św. tylko w zachodzącym niebezpieczeństwie śmierci lub poważnej konieczności³⁸.

³⁶ M. PASTUSZKO, *Jednorazowa lub dwukrotna Komunia św. w ciągu dnia*, KPD 6 (1984), s. 424–425.

³⁷ *Instrukcja Kongregacji Sakramentów na temat ułatwienia w niektórych wypadkach przyjmowania Komunii sakramentalnej*, s. 107–108.

³⁸ J.R. SZTYCHMILER, *Prawo uczestniczenia w Eucharystii przy zawieraniu małżeństwa*, w: J. HOMERSKI I IN. (red.), „*Żeby nie ustala wiara*” *Katolicki Uniwersytet Lubelski przed wizytą Ojca Świętego Jana Pawła II*, Lublin 1989, s. 195–200.

KPK w kan. 917 stwierdza, że wierny, który już przyjął Komunię św., może ją przyjąć tego samego dnia, tylko wtedy, gdy uczestniczy w sprawowanej Eucharystii. Jeżeli natomiast nie można partycypować w całej liturgii Mszy św., to nie ma podstaw do przyjęcia drugiej Komunii św. Wyjątek stanowi Wiatyk, a także ochrona Najświętszych Postaci przed znieważeniem³⁹. Wierni powinni przyjmować Komunię św. zawsze, gdy są na Mszy św., a także Kościół zobowiązuje ich do przyjęcia Eucharystii przynajmniej raz w roku⁴⁰. Tej praktyce podlegają wszyscy ochrzczeni. Związana jest ona z ustanowieniem Eucharystii podczas Ostatniej Wieczerzy, gdzie Komunia przypomina wydarzenia z Wieczernika. Prawo kanoniczne pozwala na przyjęcie Najświętszych Postaci tylko raz w roku, ale kan. 920 § 1 mówi o obowiązku przyjmowania „przynajmniej” raz w roku. Dlatego też komunikowanie w okresie Wielkanocy stanowi minimum dla osoby ochrzczonej. Kościół zachęca, aby wierni jak najczęściej przystępowali do Eucharystii, co dokonuje się w rzetelnym praktykowaniu⁴¹.

Udzielanie Komunii św. pod obiema postaciami opisane jest w *Schemacie prawa sakramentów świętych* w 1975 r. w kan. 86. Eucharystię należy przyjmować pod postacią chleba lub pod obiema postaciami, z zachowaniem przepisów prawa liturgicznego. W wypadku potrzeby można udzielić Komunii św. tylko pod postacią wina. Wynika z tego, że zwyczajnym sposobem komunikowania jest Komunia pod postacią chleba, natomiast w poszczególnych wypadkach dozwolone jest przyjęcie Ciała i Krwi Pańskiej. Obecnie KPK w kan. 925 pozwala też na Komunię pod postacią wina, gdy zachodzi konieczność. Po Soborze Watykańskim II Komunii św. pod postacią wina można było udzielać wszystkim, którzy nie mogli przyjąć Komunii pod postacią chleba. W 1982 r. ordynariusze miejsca otrzymali upoważnienie do udzielania Komunii św. tylko podając Krew Pańską chorym na celiakię⁴².

KPK w kan. 919 wspomina o poście eucharystycznym. Mówiąc „przystępujący”, ustawodawca ma na myśli tak prezbiterów komunikujących w czasie Mszy św. odprawianej przez nich samych, a także prezbiterów, którzy przystępują do Komunii na sposób wiernych świeckich, jak również wiernych, którzy spożywają Najświętsze Postacie w trakcie Eucharystii, czy też poza Mszą św. Prezbiterzy mający zamiar sprawować Eucharystię, a także wierni, którzy chcą przystąpić do Komunii, powinni powstrzymać się od pokarmu stałego, jak i napojów, przynajmniej godzinę przed przyjęciem Komunii św. Nie dotyczy to zarówno lekarstwa stałego, jak i pitnego. W § 2 tego kanonu prawodawca stwierdza, że jeżeli zarówno biskup, jak i prezbiter, jednego dnia binują lub trynują celebrowanie Mszy św., to przed tymi Eucharystiami mogą napić się czegoś lub coś spożyć. Ten sam kanon w § 3 wymienia osoby, które mogą przystąpić do Komunii św., chociaż spożyły lub na-

³⁹ KPK, kan. 917; por. SZCZOT, *Prawo wiernego*, s. 109–110.

⁴⁰ KKK 1417.

⁴¹ M. PASTUSZKO, *Wielkanocna Komunia święta*, PK 30 (1987), nr 1–2, s. 82–88.

⁴² SZCZOT, *Prawo wiernego*, s. 123–124.

piły się w ciągu godziny przed przyjęciem Eucharystii. Do tych wiernych zaliczają się osoby chore, w podeszłym wieku i opiekujące się ludźmi starszymi lub chorymi⁴³. Post eucharystyczny ma za zadanie przysposobić ciało i duszę do jak najpełniejszego przyjęcia Komunii św. Z tego względu normy odnoszące się do postu zostały dopasowane tak, aby nie stanowiły przeszkody w komunikowaniu⁴⁴.

2.3. Formy udzielania

Komunia św. pod obiema postaciami była udzielana od pierwszych wieków chrześcijaństwa. Komunię pod postacią chleba zanoszono chorym, więźniom⁴⁵. Występowały także przypadki udzielania chorym Wiatyku pod obiema postaciami, szczególnie wtedy, gdy najpierw była odprawiana Msza św. Hostie brano również do domów prywatnych w celu spożycia Komunii św. przez osoby, które z jakichś powodów nie mogły uczestniczyć w celebracji Mszy św.⁴⁶ Dzieci przyjmowały Krew Pańską w postaci kilku kropel. Po krótkim czasie pojawił się problem higieniczny. Wierni nie chcieli pić z tego samego kielicha, co chorzy i brudni. Problemem również było zanoszenie Krwi Pańskiej jako Komunii do domów. Groziło to nieumyślnym rozlaniem, a nawet profanacją Najświętszej Postaci. Chleb eucharystyczny dawano na rękę, a wino spożywano z jednego kielicha. Od XIII w. zaczęto stosować łyżeczkę złotą lub srebrną albo rurkę (tzw. *fistula*)⁴⁷. Obecnie w Kościele katolickim przy udzielaniu Komunii św. pod postacią wina występują następujące sposoby: bezpośrednio z kielicha (*suscipientes directo e calice bibunt*) lub przez zanurzenie (*per intinctionem*) (OWMR 285).

W średniowieczu ukształtowała się praktyka, aby wierni składali Hostie wraz z Hostią celebriansa na jednej patenie. Taką formę darów można zastosować przy małej liczbie wiernych. Gdy występuje większa liczba uczestników, metoda ta jest niefunkcyjna⁴⁸. W VII w. wierni przyjmowali Komunię św. pod postacią wina, pijąc Krew Chrystusa z kielicha, z którego także pił prezbiter, lub z mniejszych kielichów, specjalnie dostosowanych. Kolejne stulecie wprowadza nowe sposoby udzielania Komunii św. pod obiema postaciami. Wierny otrzymuje Hostię zamoczoną w Krwi Chrystusa. Szybko jednak ta praktyka została skrytykowana, ponieważ twierdzono, że Jezus Chrystus podczas wieczerzy osobno podawał swoim uczniom chleb i wino.

Kolejną formą udzielania Komunii św. pod obiema postaciami było mieszanie małej ilości Krwi Pańskiej z winem nie konsekrowanym albo kawałka chleba z wi-

⁴³ KPK, kan. 919; por. M. PASTUSZKO, *Post eucharystyczny*, PK 29 (1986), nr 1–2, s. 193–197.

⁴⁴ J. GRZYWACZ, *Kult eucharystyczny w niektórych przepisach kanonicznego prawa powszechnego*, w: HOMERSKI I IN. (red.), „*Żeby nie ustala wiara*”, s. 210.

⁴⁵ Cz.S. BARTNIK, *Eucharystia*, Lublin 2005, s. 143.

⁴⁶ KUDASIEWICZ (red.), *Sakramenty wtajemniczenia*, s. 336–337.

⁴⁷ BARTNIK, *Eucharystia*, s. 143.

⁴⁸ A.L. SZAFRAŃSKI, *Komunia święta jako pełnia uczestnictwa we Mszy świętej*, CT 38 (1968), z. 2, s. 24.

nem, które jeszcze nie było konsekrowane. Miało to prowadzić do zapobiegania nieumyślnego rozlania postaci wina⁴⁹.

Jeśli chodzi o formę udzielania Komunii św., to trzeba również wziąć pod uwagę kwestię praktyczną. Zawsze wybierano rozwiązania, które w praktyce i zastosowaniu nie sprawiały większych trudności. Wierni podchodząc do ołtarza w celu przystąpienia do Komunii św., tworzą procesję wiodącą przez nawę, która jest symbolem drogi prowadzącej do ostatecznego spotkania z Chrystusem⁵⁰. Po przyjsciu do ołtarza klękają lub przyjmują Komunię św. w postawie stojącej. Podchodząc do Stołu Pańskiego, przed przyjęciem Komunii św. należy oddać cześć przez przyklęknięcie przed Najświętszą Ofiarą⁵¹. Usilnie zaleca się, aby Komunia św. była przyjmowana podczas Mszy św. zaraz po celebrującym prezbiterze. W celu podkreślenia uczestnictwa w Ofierze należy dołożyć starań, aby wszyscy mogli przyjąć Eucharystię w Hostiach konsekrowanych podczas Mszy św., w której uczestniczą⁵². Udzielanie Komunii św. jest podstawowym zadaniem prezbitera i diakona. Dlatego też winni oni poświęcać tyle czasu, ile potrzebują tego wierni. Jeżeli nie ma prezbitera lub diakona lub nie mogą pomóc z powodu choroby, podeszłego wieku, albo gdy jest duża liczba przystępujących do Komunii św., co sprawiłoby że Msza św. w znacznej mierze się przedłużała, w rozdawaniu może pomóc nadzwyczajny szafarz, którym jest akolita. Jeśli zapotrzebowania duchowe wiernych będą większe, a nie będzie prezbitera, diakona czy akolity, ordynariusz miejsca może wyznaczyć innych nadzwyczajnych szafarzy⁵³. Zezwolenie to dotyczy w pojedynczych wypadkach, pewnego czasu lub może obejmować okres stały, gdy zachodzi taka potrzeba. Musi być to osoba imiennie wybrana, która jako szafarz nadzwyczajny będzie mogła udzielać Komunii św. sobie, wiernym oraz chorym pozostającym w domu. Przez tę osobę bierze się pod uwagę: „lektora, alumna wyższego seminarium, zakonnika, zakonnicę, katechistę, wiernego mężczyznę lub kobietę” w takiej kolejności, jaka została wymieniona, a którą może zmienić ordynariusz miejsca. Jeżeli zachodzi prawdziwa konieczność, ordynariusz miejsca ma prawo upoważnić prezbitera do wyznaczenia odpowiedniej osoby do udzielania Komunii św. Powinna to być osoba będąca wzorem życia chrześcijańskiego, odznaczająca się głęboką wiarą i dobrymi obyczajami. Przez uczestnictwo w nabożeństwach osoba ta ma być zdolna do wypełniania swojej posługi. Nie może być to osoba pochopnie wybrana, aby nie było zgorzenia u wiernych⁵⁴.

⁴⁹ KUDASIEWICZ (red.), *Sakramenty wtajemniczenia*, s. 340–344.

⁵⁰ M. ZACHARA, *Eucharystia jako zapowiedź przyszłej chwały w wybranych zachodnich źródłach liturgicznych*, w: J. BUDZYŃSKI, P. ŁUKASIK, K. MIELCAREK (red.), *Eucharystia — źródło, szczyt i życie. Tydzień Eklezjologiczny 2004. W trosce o Kościół*, t. V, Lublin 2005, s. 100.

⁵¹ J. GRZEŚKOWIAK, *Liturgia dziś*, Katowice 1982, s. 413.

⁵² Instrukcja „*Eucharisticum Mysterium*”, w: J. MIAZEK (red.), *To czyście na Moją Pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła*, Warszawa 1987, nr 31.

⁵³ *Komunia Święta i kult Tajemnicy eucharystycznej poza Mszą Świętą*, w: *tamże*, nr 17.

⁵⁴ *Instrukcja Kongregacji Sakramentów*, s. 106–107.

Najstarszym świadectwem mówiącym o słowach wypowiedzianych podczas udzielania Komunii św. jest *Tradycja Apostolska*, w której słowa brzmią: „Chleb niebiański w Jezusie Chrystusie. Amen”⁵⁵. Natomiast po Soborze Watykańskim II w Kościele rzymskokatolickim stosuje się formę: „Ciało Chrystusa. Amen” lub „Ciało i Krew Chrystusa. Amen”⁵⁶. Nową formułę wprowadziła Kongregacja Obrzędów 25 kwietnia 1964 r. dekretem *Quo actuosius*. W ten sposób wszyscy przystępujący do Komunii św., intensywniej ukazują więź z Eucharystią⁵⁷. Przed udzieleniem Komunii św. pod obiema postaciami, powinna odbyć się formacja przygotowująca. Jej celem ma być ukazanie wiernym wartości teologicznych oraz historia praktyki komunikowania od początku założenia Kościoła. Wtedy to również pojawiały się wyjątki w przyjmowaniu Komunii w domach, w więzieniach, czy przez chorych lub dzieci⁵⁸.

Obecność Chrystusa pod postaciami chleba i wina oraz sposobu udzielania Komunii zostały lepiej ukazane w OWMR 281–287. Mowa jest tam o Komunii św. pod obiema postaciami jako pełnym wyrazie znaku. Dzięki niej ukazuje się doskonały znak między Ucztą eucharystyczną a Ucztą eschatologiczną w królestwie Ojca. To od biskupa diecezjalnego zależy, jakie wyznaczy kryteria odnośnie do Komunii św. Nowy Mszał sugeruje, aby do Mszy św. przygotować głęboką patenę, w której będą znajdowały się hostie dla celebransa, pomagających oraz dla wiernych uczestniczących w liturgii⁵⁹.

W wielu Kościołach lokalnych istnieje praktyka przyjmowania Komunii św. na rękę. Kościół w Polsce wprowadza tę formę etapami. Tą sprawą zajął się II Polski Synod Plenarny w 1991 r.⁶⁰, który stwierdza, iż „wyraża szacunek dla zwyczaju przyjmowania Komunii św. «do ust» w postawie zarówno klęczącej, jak i stojącej, nie wykluczając jednak innych czci dla Eucharystii”⁶¹. W swoich tekstach roboczych autorzy chcieli wyekspozować wiernych⁶²:

Właściwemu rozwojowi świadomości powołania świeckich chrześcijan sprzyjać będzie wprowadzona już przez Episkopat Polski możliwość udzielania — w razie potrzeby — Komunii św. i noszenia jej do chorych. Z tej racji postulować również trzeba umożli-

⁵⁵ *Tradycja Apostolska*, II, 6, w: M. MICHAŁSKI (red.), *Antologia literatury patrystycznej*, Warszawa 1975, s. 311.

⁵⁶ ZACHARA, *Eucharystia jako zapowiedź*, s. 100–101.

⁵⁷ K.J. ŚLIWIŃSKI, *Odnowa kultu eucharystycznego w świetle posoborowego prawa kanonicznego*, Warszawa 1979, s. 87.

⁵⁸ W. GŁOWA, *Przepowiadanie o Eucharystii w oparciu o „Ordo Missae”*, w: D. DZIADOSZ (red.), *Eucharystia drogą do wieczności*, Przemyśl 2005, s. 252–253.

⁵⁹ P. KANDEFER, *Znaki objawiające obecność Chrystusa w Eucharystii według Ogólnego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego 2002*, w: DZIADOSZ (red.), *Eucharystia*, s. 272–273.

⁶⁰ D. KOWALCZYK, *O Komunii św. na rękę, czyli mówić tak, by nic nie powiedzieć*, PP (2001), nr 7–8, s. 13–14.

⁶¹ II POLSKI SYNOD PLENARNY (1991–1999), *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II* (nr 92), Poznań 2001, s. 177.

⁶² KOWALCZYK, *O Komunii św.*, s. 14.

wienie przyjmowania Komunii św. na rękę i częstszego jej przyjmowania pod dwiema postaciami⁶³.

Jeśli chodzi o udzielanie Komunii św. na rękę, to szafarz podaje wiernym Ciało Chrystusa na rękę. Nie wolno samemu brać Hostii z pateny. Dokładnie to opisuje św. Cyryl Jerozolimski w *Katechezach mistagogicznych*:

Podchodząc nie wyciągaj płasko ręki i nie rozłączaj palców. Podstaw dłoń lewą pod prawą niby tron, gdyż masz przyjąć króla; do wklęsłej dłoni przyjmij Ciało Chrystusa i powiedz: Amen.

Trzeba z rozwagą spożyć Komunię św., by nic nie upadło, zatroszczyć się o czystość rąk oraz o odpowiednią postawę⁶⁴.

Bóg pragnie, abyśmy byli jak najbliżej Niego. Już słowa Jezusa: „Bierzcie i jedzcie” wskazują, że udzielanie Komunii św. na rękę powinno być tak samo traktowane jak przyjmowanie do ust — mówi Ignacy Bokwa⁶⁵. Poprzez położenie na dłoni Hostii bardziej wypełnia się pragnienie Chrystusa, który nakazał uczniom, żeby brali i jedli⁶⁶.

Dariusz Skrok określa Komunię św. do ust jako „dodatkowa forma Komunii św.”, żeby w ten sposób wierni nie myśleli, że dotychczasowa postawa została zmieniona. Każdy biskup w swojej diecezji może wprowadzić nowy sposób przyjmowania Komunii św.⁶⁷

Od Soboru Watykańskiego II nie ma dokumentów, które zabraniałyby Komunii św. na rękę. Instrukcja *Redemptionis Sacramentum* (o zachowaniu i unikaniu pewnych zasad w związku z Najświętszą Eucharystią) stwierdza w pkt. 92, że:

choć każdy wierny ma prawo według swego uznania przyjąć Komunię św. do ust, jeśli ktoś chce ją przyjąć na rękę, w regionach, gdzie Konferencja Biskupów, za zgodą Stolicy Apostolskiej, na to zezwala, należy mu podać konsekrowaną Hostię⁶⁸.

Nie można nie wspomnieć tu o nieposzanowaniu Komunii św. nie tylko przez osoby, które w tym bezpośrednio uczestniczą, ale i samych pasterzy, którzy mało się przykładają w czuwaniu nad postawą wiernego wobec Świętych Postaci⁶⁹. Dlatego przy praktykowaniu Komunii św. na rękę niezbędna jest katecheza, której celem będzie ukazanie nauki katolickiej o rzeczywistej i stałej obecności Chrystusa pod postacią chleba i wina. Wierni muszą pamiętać, że po przyjęciu Najświętszych postaci nie mogą zapomnieć o dziękczynieniu⁷⁰.

⁶³ II POLSKI SYNOD PLENARNY, *Teksty robocze* (nr 49), Poznań 1991, s. 208.

⁶⁴ GRZEŚKOWIAK, *Liturgia dziś*, s. 416–419.

⁶⁵ I. BOKWA, *Komunia św. na rękę?*, PP (2005), nr 4, s. 75.

⁶⁶ GRZEŚKOWIAK, *Liturgia dziś*, s. 420.

⁶⁷ D. SKROK, *Komunia św. na rękę*, PP (2005), nr 4, s. 80.

⁶⁸ KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, *Instrukcja „Redemptionis Sacramentum”*, nr 92.

⁶⁹ JAN PAWEŁ II, *List o tajemnicy i kulcie Eucharystii*, nr 11.

⁷⁰ *Instrukcja Kongregacji Sakramentów*, s. 109; por. J. NOWAK, *Komunia św. na rękę*, LS 8 (2002), z. 2, s. 285–287.

Trzeba dodać, że błędem byłoby przeciwstawianie jednej praktyki przyjmowania Komunii św. z drugą. Obie te formy mogą ze sobą współistnieć. Taka praktyka jest już stosowana w wielu krajach. Faktem jest, że Episkopat Polski jako podstawowy sposób komunikowania podaje przyjmowanie Komunii wprost do ust. Formy te nie mogą być zatem przyczyną podziałów między wiernymi⁷¹.

Poprzez przyjmowanie Ciała i Krwi Pańskiej tworzy się jedność między wierzącymi. Chociaż występują różnice w sposobie przystępowania do Komunii św., to ważne jest, aby nasza wiara była pełna i przepełniona duchem modlitwy⁷². Kościół pragnąc pogłębić życie wewnętrzne chrześcijanina, stara się umożliwiać wiernym częstsze przyjmowanie Komunii pod obiema postaciami.

3. Wychowanie liturgiczne wiernych do przyjmowania Komunii św. pod obiema postaciami

Dyrektorium katechetyczne stwierdza, że katecheza na temat sakramentów, w tym także Eucharystii, powinna położyć należyty nacisk na wyjaśnienia dotyczące znaków⁷³, jak również wychowywać „wiernych do właściwego zrozumienia symboliki”⁷⁴.

Podstawowym zadaniem katechezy jest ukazanie Biblii, w której należy szukać znaczenia czynności i znaków. Na pierwszym miejscu katecheza powinna stawiać na wyjaśnienie symboli liturgicznych. W katechezie znaki sakramentalne muszą być wyjaśniane w świetle historii zbawienia⁷⁵.

W instrukcji *Eucharisticum mysterium* znajdujemy stwierdzenie, że katecheza ma tak formować człowieka, aby go mocno utwierdzić; Eucharystia jest najważniejszym punktem życia chrześcijańskiego⁷⁶.

Najlepszym rozwiązaniem byłoby, gdyby wierni uczestniczyli w Mszy św. w sposób świadomy, czynny i pobożny (KL 11, 14). Odnosi się to również do najmłodszych uczestników, jakimi są dzieci. *Dyrektorium o mszach z udziałem dzieci* mówi o uwzględnieniu psychologii wieku dziecięcego, ich języka, podczas sprawowanej liturgii. Katecheza dzieci powinna dążyć do tego, aby mogły one jak najowocniej uczestniczyć w Eucharystii⁷⁷.

⁷¹ S. GADECKI, *Eucharystia tworzy komunie i wychowuje do komunii. List pasterski o sposobach przyjmowania Komunii Świętej*, „Anamnesis” 42 (2005), nr 3, s. 47–48.

⁷² SKROK, *Komunia św.*, s. 83–84.

⁷³ KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, Poznań 1998, nr 57.

⁷⁴ *Tamże*, nr 25.

⁷⁵ GRZEŚKOWIAK, *Liturgia dziś*, s. 192–193.

⁷⁶ *Instrukcja „Eucharisticum Mysterium”*, nr 6.

⁷⁷ P. PETRYK, *Eucharystia centrum życia chrześcijańskiego*, w: RUSECKI, CISŁO (red.), *Jezus eucharystyczny*, s. 138–139.

Katecheza o Eucharystii właściwie dostosowana do wieku i pojmowania dzieci winna do tego zdążać, ażeby przez wyjaśnienie głównych obrzędów i modlitw przekazać znaczenie Mszy św. również i w tym, co dotyczy udziału w życiu Kościoła⁷⁸.

Celebracja Eucharystii w domu chorego może również przyczynić się do katechezy. Chorobę i cierpienie zawsze powinno ukazywać się w kontekście wiary. Wiara ma być fundamentem, podtrzymującym chorego w trudnych chwilach. Człowiek zbliżający się na spotkanie z Panem, zostaje wzmocniony Ciałem i Krwią Chrystusa. To właśnie Komunia św. pod obiema postaciami ma być uprzywilejowanym znakiem uczestnictwa w paschalnym misterium⁷⁹. Już od początku istnienia Kościoła zanoszono Komunię chorym, którzy nie mogli uczestniczyć w zgromadzeniu liturgicznym. Nasuwa się jednak pytanie, czy Wiatyku udzielano pod jedną postacią, czy pod obiema. Tradycja podpowiada, że udzielano Komunii pod obiema postaciami. Jednakże trudności z przechowywaniem, a także z przenoszeniem Krwi Chrystusa przemawiają za tym, że zanoszono Komunię tylko pod postacią chleba.

Dzisiaj natomiast, odnosząc się do wprowadzenia do obrzędów udzielania sakramentu chorych, stwierdzić można, że jeśli jest taka możliwość, Wiatyk powinien być udzielony pod obiema postaciami podczas Eucharystii, ponieważ „jest szczególnym znakiem uczestnictwa w tajemnicy śmierci Pana i Jego przejścia do Ojca, sprawowanej w Ofierze Mszy św.”⁸⁰.

Częste przyjmowanie Komunii św. z czystym i świętym sercem powinno skłaniać każdego do składania dziękczynienia Bogu za tak wielki dar⁸¹. Powinno to przejawiać się w modlitwie dziękczynnej po Komunii św. Wsparci darami Ducha Świętego, wszyscy chrześcijanie mają wzrastać w życiu codziennym w doskonalszą miłość⁸². Papież Jan Paweł II w encyklice *Ecclesia de Eucharistia* mówi, że „zachowanie w pełni niewidzialnych więzi jest ścisłym obowiązkiem moralnym chrześcijanina, który chce uczestniczyć w sposób pełny w Eucharystii, przyjmując Ciało i Krew Chrystusa”⁸³.

Przechowywanie Najświętszych Postaci w kościołach ma na celu udzielenie ich choremu jako Wiatyku. Następnie — przyjmowanie Komunii św. poza Mszą św., a także adoracja Chrystusa ukrytego w Najświętszym Sakramencie pogłębia wiarę w rzeczywistą obecność Pana, dzięki której jest ona publicznie wyznawana⁸⁴.

Z tego można wnioskować, że kult Eucharystii poza Mszą św. nieustannie rozwija się, co prowadzi do odpowiedniego spojrzenia od strony teologii. To dzięki

⁷⁸ Instrukcja „*Eucharisticum Mysterium*”, nr 14.

⁷⁹ PETRYK, *Eucharystia centrum życia*, s. 138–139.

⁸⁰ *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo* (nr 26), Katowice 2004, s. 23.

⁸¹ *Tamże*, s. 29.

⁸² *Komunia Święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą Świętą*, nr 25.

⁸³ EE 36.

⁸⁴ *Tamże*, nr 49.

pobożności wiernych powstawał kult, który jako zwyczaj wpisywał się w życie Kościoła⁸⁵. Chrystus obecny pod postaciami chleba i wina po Mszy św. „wywodzi się ze sprawowania Ofiary i służy Komunii sakramentalnej i duchowej”. Dlatego też prezbiterzy powinni swoim świadectwem pobudzać wiernych do kultu eucharystycznego przede wszystkim podczas wystawienia Najświętszego Sakramentu. Adoracja poza Mszą św., jak i sama Eucharystia pozwalają zanurzyć się w niezgłębnym źródle łaski, którym jest Chrystus⁸⁶. Z tego powodu chrześcijanie powinni otoczyć kult Najświętszego Sakramentu aktem uwielbienia. Nie można więc umniejszać jego wartości, mimo że Chrystus ustanowił go w celu spożywania⁸⁷. W Liście apostolskim *Mane nobiscum Domine* papież Jan Paweł II nawołuje, aby Eucharystia była sprawowana w sposób godny oraz do okazania czci Chrystusowi także poza Mszą św. Stawiając Maryję, „Niewiastę Eucharystii”, jako wzór, przypomina o duchowości eucharystycznej⁸⁸. Bardzo ważnym zadaniem podczas Mszy św. jak i poza nią, jest przypomnianie o realnej obecności Chrystusa. Należy to czynić poprzez gesty i słowa, a nade wszystko milczenie⁸⁹.

Wiernych należy tak przygotować do przyjęcia Komunii św. pod obiema postaciami, aby Msza św. była rozumiana jako Uczta, podczas której udziela się Komunii św. pod postacią chleba i pod postacią wina. Dzięki temu wierni obdarowani są łaską, która służy jako lekarstwo dla nieśmiertelności i jest zadatkami życia wiecznego. Zadaniem duszpasterza jest, aby wiernym wyjaśnić, że Eucharystia jest Ofiarą i Ucztą. Taka katecheza domaga się również włączenia w nią zespołów, grup i służby liturgicznej, których zadaniem byłoby przygotowanie wiernych do przyjęcia Komunii św. pod obiema postaciami.

4. Zakończenie

Reasumując należy stwierdzić, że Eucharystia jest sama w sobie formacją życia chrześcijańskiego. Każdy znak w Mszy św., a szczególnie Komunia św. pod obiema postaciami prowadzi wierzącego do odkrywania tajemnicy, która dokonuje się na ołtarzu. Postulatem ciągle za mało akcentowanym jest ukazywanie i przeżywanie Komunii św. jako najgłębszego zjednoczenia z Chrystusem. Potrzeba bowiem, aby życie każdego wiernego stawało się intensywnym przeżywaniem liturgii, gdzie sam Chrystus pod postaciami chleba i wina przybliży wiernych do siebie.

⁸⁵ W. BOMBA, *Kult Eucharystii poza Mszą Świętą*, w: W. ŚWIERZAWSKI (red.), *Misterium Christi*, Kraków 1992, s. 335.

⁸⁶ EE 25.

⁸⁷ *Komunia Święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą Świętą*, nr 3.

⁸⁸ MnD 10.

⁸⁹ *Tamże*, 18.

The practice of the Holy Communion under both kinds

Summary

Eucharistic sacrifice of the Body and Blood of Christ was established at the Last Supper, in order to found it. It was given as a memorial to the Church until Christ come again. To participate in the Mass and receive the Holy Communion strengthen the unity between believers themselves and their unity with Christ. The article focuses on the Holy Communion under both kinds, and deals with various aspects of its biblical, theological and liturgical forms of celebration and education of the faithful. This issue is discussed by the Church's Magisterium. The Holy Communion under both kinds, as well as the way of its distribution, was restored by the Second Vatican Council and re-considered and re-established in the Latin Church.